

τινων μεταρρυθμίσεων, ὑπηγορευμένων ὑπὸ τοῦ τόπου καὶ τῶν περιστάσεων.

Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀπῆλθον δ' ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τῇ Τρίτῃ, 13 Αὐγούστου, περὶ τὰς 6^{1/2} τὸ ἑσπέρας, κατὰ φιλόφρονα παραγγελίαν τῆς Αὐστριακῆς Πρεσβείας, ἀνακωχήσαντος πρὸ τοῦ Νεοχωρίου τοῦ αὐστριακοῦ ἀτμοπλοίου, ἵνα μὲ παραλάβῃ. Μὲ συνώδευσαν δὲ μέχρις αὐτοῦ ὁ Εὐγένιος καὶ ὁ Εὐαγγέλης, καὶ ἐκεῖ, περιμένουσά με ἡ κυρία Βερνουδάκη, μοὶ προσέφερεν εὐγενέστατα ἀνθοδέσμην εἰς ἀποχαιρετισμόν.

Συνοδοιπόρους εἶχον, ἐν ἄλλοις, τὸν τραπεζίτην κ. Σκουλούδην, καὶ Ἄγγλον τινά, εἰπόντα μοι ὅτι ἀπήρχετο εἰς Βιέννην, ἀναλαβὼν νὰ διοχετεύσῃ ὕδωρ εἰς τὴν μεγαλοῦπολιν ταύτην ἀπὸ τῶν ὀρέων τοῦ Σέμεριγγ, καὶ γνωστὸν πόσον λαμπρῶς ἐπέτυχεν τὸ μεγαλουργημα τοῦτο.

Εἰς Βάρναν δ' ἀφίχθημεν τὴν πρῶτάν περὶ τὰς 10, ὅτε τὸ αὐστριακὸν πλοῖον, ἄραν τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν, μὲ ἀπεβίβασεν διὰ λέμβου τοῦ ἐπίσης σημαιοστολίστου, καὶ παραλαβὼν με ὁ εἰς προῦπάντησίν μου ἔλθὼν ἡμέτερος Πρόξενος Γ. Χρησιτίδης εἰς τὴν οἰκίαν του, μοὶ παρέθηκε πρόγευμα, εἰς ὃ συνεκάθησε καὶ ἡ ἀδελφή του, κυρία Ἀργυροπούλου. Εἶτα δέ, προπεμπόμενος ὑπὸ φρουρᾶς 6 ἱππέων, οὓς ὁ Διοικητὴς τῆς πόλεως πρὸς τοῦτο μοὶ ἔπεμψεν, ἀφίχθημεν περὶ τὰς 12 εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, οὗ ἡ ἀμαξοστοιχία μὲ περιέμεινεν ὑπὲρ τὴν ἡμίσειαν ὥραν, διότι ὁ Πρόξενος εἶχεν ἀπατηθῇ, ὥς πρὸς τὸν καιρὸν τῆς ἀναχωρήσεως.

Εἰς ἓνα τὸν σταθμῶν, ἐνῶ ἡ ἡμετέρα ἀμαξοστοιχία ἀνεχώρει, ἔφθασεν ἄλλη κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν, καὶ εἰς αὐτὴν εἶδον τινὰ κύπτοντα ἐκτὸς τοῦ παραθύρου. Προσέξας δέ, ἀνεγνώρισά τὸν κ. Βουδούρη, τὸν ἡμέτερον ἐν Πειρουπόλει Πρόσβυν, ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀφ' οὗ, μετὰ τὸν διορισμὸν τοῦ κ. Βράϊλα,

ἐπείσθη ὅτι ἡ παῦσις τοῦ ἦν ἀμετάκλητος. Ἄλλ' ἡ ὄψις αὕτη διῆλθεν ὥς σκιά.

Εἰς Ῥουτσούκι ἐφθάσαμεν κατὰ τὰς 7¹/₄, καὶ ἐκεῖ ὑποδεχθεῖς με ὁ κ. Νικολόπουλος, μὲ ἔφερε, μετὰ πολλῶν ἄλλων ὁμογενῶν, εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, ὃν ἔπρεπε νὰ διαπλεύσω, προτιθέμενος νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν Κλέωνα ἐν Βουκουρεστίῳ. Μεθ' ἱκανὴν ὥραν καὶ οὐκ ὀλίγας δυσκολίας, ὁ κ. Νικολόπουλος μ' ἐπεβίβασεν εἰς λέμβον ἐλαυνομένην ὑπὸ τριῶν Βουλγάρων κωπηλατῶν, ὧν ὁ εἷς εὐτυχῶς ἐνόει καὶ ἔλεγέ τινας λέξεις ἰταλικάς. Οὕτως, ἐντὸς ὀλίγου, μακρυνθεὶς τῆς ἀκτῆς, ἔπλεον ἐπὶ τῆς ἀκυμάτου ἐπιφανείας τοῦ μεγάλου ποταμοῦ, ἥτις, ἐκ τοῦ ταπεινοῦ ἀκατίου μου, ἐφαίνετο ὥς εὐρεῖα θάλασσα, καί, περιπλεύσαντες ἔρημα καὶ βαλτώδη νησίδια, εὐρέθημεν, μετὰ ἐν τέταρτον, μακρὰν πάσης οἰκουμένης χώρας καὶ παντὸς βλέμματος, ὥστε καὶ ἀπορία τις μοὶ ὑπῆρχετο, διατὶ οἱ τρεῖς Βούλγαροί μου δὲν μ' ἔρριπτον ἐκεῖ που εἰς τὸν ποταμόν, ἵνα γένωνται κύριοι τῶν σκευῶν μου, βέβαιοι ὄντες νὰ μείνωσιν ἀτιμώρητοι καὶ ἀφώρητοι.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον, ἀπὸ τῶν οὐχὶ ἐνθαρρυντικῶν τούτων σκέψεων μ' ἀπέτρεψεν ἡ μεγαλοπρεπὴς ὑπὲρ τὸν ποταμόν αἰρομένη σελήνη, καὶ ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τὸν ἀπόπλουν ὠρμίσθημεν εἰς ἔρημον ἀκτὴν, καταλληλοτάτην διὰ τὸ ἔγκλημα, ὃ κατ' ἐμαντοῦ ἐσχεδίαζον, καὶ ἐκεῖ, διὰ στενῆς σανίδος ἐν τῷ σκότει ἀποβάς, ἱκανὴν δ' ὥραν περιμείνας, ἵνα εὕρωσι καὶ μοὶ φέρωσιν ἅμαξαν, ἦλθον τέλος εἰς τὸ Τελωνεῖον τοῦ Γιουργιόβου. Ἄλλ' ἐκεῖ σπουδαῖα προσκόμματα. Οἱ τελωνοφύλακες δὲν ἤθελον νὰ μοὶ ἐπιτρέψωσιν ἐλευθέραν τὴν δίοδον, καὶ θὰ διενυκτέρευον εἰς τὸ ὑπαιθρον ἴσως, ἂν δὲν ἔφθανεν ὁ Τελώνης, ὅστις εὐτυχῶς ὠμίλει ὀλίγα Γερμανικά, καὶ μοὶ προσηνέχθη φιλοφρονέστατα. Μετέβην λοιπὸν ἐφ' ἁμάξης εἰς τοῦ ἡμετέρου Προξένου, τοῦ φίλου μου κ. Λεονάρδου. Καὶ ἐκεῖ ὅμως ἄλλη πάλιν δυσκολία. Ὁ κ. Λεονάρδος ἀπεδήμει πρὸ 30 ἡμερῶν, ὥστε, ὀδηγηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἁμαξηλάτου, κατέλυσα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἧ ἐν τῶν ξενοδοχείων τῆς πόλεως, εἰς ὃ πολλοὶ ὁμογενεῖς, μαθόντες, ἀγνοῶ πῶς τὴν ἄφιν μου, ἦλθον νὰ μ' ἐπισκεφθῶσιν. Ἄλλ' ἐγώ, κεκμηκῶς ἐκ τῆς

ἐπιπόνου ὁδοιπορίας, εἶχον ἤδη κατακλιθῆ, ὥστε ἐστερήθην τῆς εὐχαριστήσεως τοῦ νὰ τοὺς ἰδῶ. Τῇ ἐπαύριον, 15 Αὐγούστου, εἰς τὰς 6½ ἀναχθείς, ἀφίχθην περὶ τὰς 9 εἰς Βουκουρέστιον, ὅπου, μετ' ὀλίγον, ἐρῶρθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Κλέωνος, τῆς Δώρας καὶ τῆς μικρᾶς Ἑλλης, ὡς καὶ τῆς θυγατρὸς μου Αἰμυλίας.

Μᾶς ἐπεσκέφθη δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ κ. Φραγκοῦδης, Καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Βουκουρεστίου, ἔχον, ὡς παρ' αὐτοῦ ἔμαθον, 31 καθηγητὰς καὶ 350 φοιτητάς. Μεταβὰς δ' εἰς αὐτὸ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του, ἐθαύμασα τὸ μεγαλοπρεπὲς κατάστημα, περιέχον καὶ πλούσιον χημεῖον, συλλογὴν φυσικοῖστορικὴν, μουσεῖον καὶ πινακοθήκην· καὶ ἐν γένει ἀρίστην μοὶ ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν ἡ πόλις αὕτη, σχεδὸν πᾶσα ἀνακαινισθεῖσα μεθ' ὠραίων καὶ κανονικῶν οἰκοδομῶν, ὁδῶν καθαρῶν καὶ λιθοστρώτων. Καθ' ἃς δὲ ἡμέρας, ἔλαβον πληροφορίας, ἡ διοικητικὴ μηχανὴ ἐλειτουργεῖ ἀπταιστως, ὁ στρατός, προῖον γενικῆς στρατολογίας, ἦν πολυάριθμος, πειθαρχῶν καὶ καλῶς γυμνασμένος, τῶν γυμνασίων ἀρχομένων ἀπ' αὐτῶν τῶν κατωτέρων δημοτικῶν σχολείων· καὶ πανταχοῦ ἀνεγνωρίζετο ἡ ἐπιρροὴ κυβερνήσεως προνοητικῆς καὶ μονίμου, διότι ἀπὸ τεσσάρων ἐτῶν ἔμεινε τὸ Ὑπουργεῖον ἀκλόνητον, καὶ εἶχεν ἔτι μεγάλην πλειονοψηφίαν. Οὕτως, εὐοδούμενον, δὲν ἦν ἀδικαιολόγητον τὸ νέον κράτος ἂν ἔτρεφε φιλοδόξους ἰδέας.

Ὁ Κλέων ἠγαπᾶτο λίαν καὶ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, πλὴν ἐνὸς βλακὸς ἐφημεριδογράφου, ὅστις ἐκ συστήματος τὸν ὕβριζε καὶ τὸν ἐσυκοφάντει. Καὶ ἠθέλησε μὲν ἡ ἀστυνομία νὰ τὸν ἀποπέμψῃ, ἀλλ' ὁ Κλέων δὲν συγκατένευσε.

Ἀπουσιάζοντος δὲ τοῦ Ἡγεμόνος τότε καὶ τῶν Ὑπουργῶν, ἐπεσκέφθην μόνον τινὰς συγγενεῖς ἐν τῇ πόλει, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας μετέβην μετὰ τοῦ Κλέωνος εἰς Καλλινέστι, τὸ ὑπὸ τὰ Καρπάθια τερπνῶς κείμενον κτῆμα τῆς ἑξαδέλφης μου Κυρίας Μαύρου. Ὁ σιδηρόδρομος, ὅστις εἰς τρεῖς ὥρας μᾶς ἔφερεν εἰς Πλοέστιον, ἦν αὐτὸς ἐκεῖνος, δι' ὃν οἱ Ρωμοῦνοι ἠτιῶντο τὸν Στρομβεργ, ὅτι ἑκατομμύρια τοῖς κατεχράσθη. Καὶ τοῦτο μὲν ἀγνοῶ

πῶς ἔχει, ἀλλ' ἠξεύρω ὅτι αἱ ἄμαξαι αὐτοῦ ἦσαν ἄριστες. Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ συνωδοιπόρῃσῃ, ἐν ἄλλοις, καὶ μετὰ τῆς κυρίας Λαχοβάρη, θυγατρὸς τοῦ φιλοπάτριδος Ἀρσάκη, ἥτις, πολλὰ περὶ τοῦ πατρὸς της διηγουμένη μοι, ἔκλαιεν ἐπὶ τῇ μνήμῃ αὐτοῦ.

Εἰς Πλοέστιον δέ, προγευθέντες μετὰ τοῦ Ἑλλήνος Προξενικοῦ Πράκτορος, ἀρχαίου ἀγωνιστοῦ καὶ ἀξιωματικοῦ τοῦ ἵππικοῦ, ἐξηκολουθήσαμεν τὴν ὁδὸν ἐπὶ τεθρίππου, ὃ ἡ κυρία Μαύρου μᾶς ἔπεμψε, καὶ διὰ Φλωρεστίου καὶ τοῦ Φιλιππεστίου, ἀφίχθημεν εἰς τὰς 1½ εἰς τὸ παρὰ τὴν Πράοβαν Καλλινέστι, τὴν θερινὴν της διαμονήν, ἔνθα τὴν εὔρομεν περιστοιχισμένην ὑπὸ τῆς πολυαρίθμου οἰκογενείας τῆς χηρευσάσης θυγατρὸς της κυρίας Καντακουζηνοῦ. Εἰς τῆς ἐξοχῆς ταύτης τὸ ἐκκλησίδιον ἐστὶν ὁ τάφος τοῦ κ. Μαύρου, φέρων τὸ ἐπιτάφιον ἐπίγραμμα, ὃ πρὸ χρόνων εἶχον συντάξῃ ἐγώ. Τῆς κυρίας Καντακουζηνοῦ ὁ υἱός, δεκαετὲς τότε παιδίον, νοσημονέστατον, παιδαγωγὸν ἔχον Γερμανόν, τὸν κ. Opitz, ὅστις τῷ ἐδίδασκε τὴν Ἑλληνικὴν κατὰ τὴν ἐράσμιον προσφορὰν, εἶχεν ἤδη ποῦντας γνώσεις ἐντομολογίας, καὶ ἐξέφραζε λύπην ὅτι ἡ μήτηρ του ἦν Ἑλληνίς, λησμονῶν ἢ ἀγνοῶν ὅτι καὶ ὁ πατήρ του ἦν Ἕλλην καὶ τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν καρδίαν. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἀλλοίωσις τῶν αἰσθημάτων, ἣν ὑφίσταντο, τότε καὶ, οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων ἐν Ρωμανίᾳ. Ἀκρεφνέστατα ὅμως διετῆρει αὐτὰ ἡ κυρία Μαύρου, ἣν εὔρον καὶ ἀγχινουσιτάτην, ὥς πάντοτε, καὶ ζωηροτάτην διὰ τὴν ἡλικίαν της.

Τῇ 19ῃ δὲ διενυκτερεύσαμεν εἰς τὸ κτῆμα τοῦ Μιχαὴλ Σούτσου, μεθ' οὗ συνῶκει ὁ πατήρ του καὶ ἐξαδελφός μου (ἀδελφὸς δὲ τῆς κυρίας Μαύρου) Κωνσταντῖνος, ἀνὴρ σπανίας εὐφυΐας, δραστηριώτατα καινουργήσας εἰς τὸν νέον πολιτικὸν ὀργανισμὸν τῆς Ῥωμανίας ἀπὸ τῆς Ῥωσικῆς εἰσβολῆς, εἰς χαρτοπαικτίαν ἀπολέσας πᾶσαν τὴν οὐ μικράν του περιουσίαν, ἐντελῶς τῆς ἀκοῆς στερηθεὶς, καὶ παρὰ τῷ υἱῷ του τρεφόμενος τότε. Εἶχε δὲ νυμφευθῇ ὁ υἱός του τὴν Μαρίαν, κόρην τῆς ἐξαδέλφης του κυρίας Καντακουζηνοῦ, εὐάρεστον μὲν, ἀλλὰ καί, ὥς μοι ἐφάνη, φιλάρεσκον.

Τῇ ἐπιούσῃ δ', ἐπιστρέφων εἰς Βουκουρέστιον, ἐγνωρίσθην ἐν τῷ σιδηροδρόμῳ μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἡγεμόνος Στίρβεη. Ὁ Κλέων μὲ συνώδευσεν εἰς τὸ Μοναστήριον, εἰς ὃ ἐτάφη ἡ κόρη τοῦ Ἡγεμόνος Καρόλου, εἰς ἧς τὴν μνήμην ἰδρύθη ἐκεῖ κορασίων ὀρφανοτροφεῖον, περὶ οὗ πολλοὶ ἐφρόνουν, ὅτι ἡ διδομένη ἐν αὐτῷ ἀγωγή ἦν ἀνωτέρα, ἅφ' ὅτι ἔπρεπεν εἰς τὴν τάξιν τῶν τροφίμων αὐτοῦ.

Ἐν Βουκουρεστίῳ ἔλαβον ἐπανειλημμένας συνεντεύξεις μετὰ τοῦ κ. Ζάππα, ὅστις, ἐκ τηλεγραφήματος τοῦ Κλέωνος, εἶχε μάθῃ τὴν ἔλευσίν μου. Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει παρθεναγωγείου, τοῦ ἰδρυθέντος δαπάνη αὐτοῦ, δὲν ἐφαίνετο ὢν πολὺ εὐχαριστημένος· περὶ δὲ τοῦ θεάτρου, τὰς διαφόρους μου ἀναπτύξεις ἀκούσας, εἶπε, μέχρι τέλους, ὅτι ἐπείσθη ν' ἀναλάβῃ αὐτό, ἂν ἐπετύγγανεν, εἶπεν, εὐθυσὺς τὰς μετοχὰς πρὸς ἑξαγορὰν τοῦ ἐδάφους μετὰ τῶν θεμελίων, δι' ὃ καὶ ἔγραψα περὶ τούτου τῷ Ἀριστείδῃ εἰς Ἀθήνας, καὶ ὁ Ζάππας, ἰδὼν, ἐνέκρινε τὴν ἐπιστολήν μου. Πιθανῶς ὅμως ἐναντία ἐπιβόρῳ ἐπενήργουν ἐπ' αὐτοῦ, διότι, εἰ καὶ ὁ κ. Εὐαγγέλης Βαλτατζῆς ἐπρότεινε ν' ἀναλάβῃ τὴν ἑξαγορὰν τῶν μετοχῶν πρὸς 20 ἢ 30%, ὁ κ. Ζάππας οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδωκε περαιτέρω εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

Προκειμένης δὲ τότε μεγάλης ἐπιθεωρήσεως τοῦ Ῥωμανικοῦ Στρατοῦ, εἰς ἣν καὶ πολλαχόθεν τῆς Εὐρώπης ἔμελον νὰ πεμφθῶσιν ἀπεσταλμένοι, ἔγραψα εἰς Ἀθήνας, ἵνα ἔλθωσι καὶ ἐκεῖθεν, πρῶτον, ἵνα φαίνεται ἡ Ἑλλὰς ἐνδιαφερομένη εἰς πᾶν, εἴ τι ἀφορᾷ τὰ χριστιανικὰ κράτη τῆς Ἀνατολῆς, καὶ δεύτερον, διότι ἀληθὲς καὶ σπουδαῖον συμφέρον εἶχε καὶ ἔχει νὰ γνωρίσῃ τίνες καὶ ὅποῖαι εἰσὶν αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις αὐτῶν, οὐχ' ἥττον δ' ὅμως καὶ ἵνα τι ὠφελῇ ἐκ τῶν παραδειγμάτων τοῦ Ῥωμανικοῦ στρατιωτικοῦ ὀργανισμοῦ. Ἀλλ' ἡ ἐπιθεώρησις ἔγινε, πανταχόθεν τὰς Εὐρώπης ἦλθον ἀξιωματικοὶ εἰς αὐτήν, ἐξ Ἑλλάδος ὅμως οὐδεὶς.

Λαβὼν δ' ἐξ Ἀθηναίων ἐπιστολάς, ὅτι ἡ οἰκογένεια, διαθεῖσα τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν, ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ διὰ Βερολῖνον τῇ 1ῃ Σεπτεμβρίου, ἀπῆλθον ἐγὼ τῇ 24ῃ Αὐγούστου κατὰ τὰς 1¹/₂, ἵνα

διὰ Βιέννης διευθυνθῶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Πρωσσίας, καὶ ἐπανῆλθον εἰς Γιούργεβον, ἀλλ' ὑπ' οἰωνοὺς ἄλλους καὶ κρείττονας τῶν τῆς πρώτης ἀφίξεώς μου· διότι ἤδη, προειδοποιηθεὶς ὁ Πρόξενος κ. Λεονάρδος, μὲ προὔπάντησε μετ' ἄλλων ὁμογενῶν, καὶ μὲ συνώδευσεν, ὑπερβάντα αὐθις τὸν Δούναβιν, μέχρι Ῥουτσουκίου. Ἐνταῦθα δέ, προστεθέντος εἰς ἡμᾶς καὶ τοῦ Προξένου τῆς Γερμανίας Calisch, πρεσβύτου φιλέλληνος, ἀνέβημεν δι' ἐρήμων, σκολιῶν καὶ παρημελημένων ὁδῶν εἰς τὴν πόλιν, ἧς ἀθλιέστερον οὐδὲν εἶχον ἰδῆ χωρίον, οὔτε εἰς τὴν Ἑλλάδα, οὔτε εἰς τὴν Ῥωμανίαν, καὶ ἐπεσκέφθημεν τὸν Ὀθωμανὸν Διοικητήν, νέον, ἀλλὰ πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ὑπηρετοῦντα καὶ χρηματίσαντά ποτε καὶ Τοπάρχην τῆς Βαβυλῶνος. Ὡμίλει δὲ τὴν Γαλλικὴν μετὰ προφορᾶς μᾶλλον Ἀσιατῆς, καὶ ἀγροῖκον μὲν οὐχί, ἀλλ' ἄξεστον τοὺς τρόπους. Περὶ τὰς 9 δέ, ἀποχαιρετίσας τοὺς συνοδεύσαντάς με, ἐπεβιβάσθην εἰς τὸ ἀτμόπλοιο, τὸ ἀναπλέον τὸν Δούναβιν, καὶ ὡς συνοδοιπόρον εἶχον τὸν κ. Γκίκαν, ἀδελφὸν τῆς κυρίας Δώρας Ἰταλῆς, μυροπλοῖτον ἄλλοτε, ἀλλ' ὡς εἰς πλείστους Ῥωμάνους συνέβη, ἀπολέσαντα πᾶσαν τὴν περιουσίαν του, μέχρις ὀβολοῦ, εἰς χαρτοπαιξίαν. Εὐαρεστοτάτη δὲ συνοδοιπόρος, διὰ τὴν εὐφυΐαν της, ἦν καὶ ἡ Γαλλὶς κυρία Bastien, ἀπερχομένη εἰς Ἰταλίαν μετὰ τοῦ συζύγου της.

Τὴν δ' ἐπιούσαν, ἀφ' οὗ, ὀλίγον μετὰ μεσημβρίαν, διήλθομεν πρὸ τοῦ Καλαφατίου, ἐπὶ τῆς ῥουμανικῆς ἀκτῆς κειμένου πολυχνίου διαπρεποῦς ἐπὶ καθαριότητι, τάξει καὶ περιποιήσει, καὶ κοσμουμένου δι' εὐαρέστων δενδροστοιχιῶν. Περὶ δὲ τὰς 9 τὸ ἑσπέρας διήλθομεν, κατὰ τὸ Τοῦρνον Σεβερίν, τὴν θέσιν τῆς γεφύρας τοῦ Τραϊανοῦ, ἧς 18 βάσεις εἰσὶν ἔτι, ἐπὶ ταπεινοῦ ὕδατος, καταφανεῖς, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐμελετᾶτο τότε νὰ στηριχθῇ ἡ μέλλουσα σιδηροδρομικὴ γέφυρα.

Ἐνταῦθα, ἀγκυροβολήσαντες, διενυκτερεύσαμεν, καὶ τῇ ἐπιούσῃ εἰς τὰς 5 ἀναχθέντες, ἀφίχθημεν περὶ τὰς 6 εἰς τὰς Σιδηρᾶς λεγομένας Πύλας, καὶ μεθ' ἡμίσειαν ὥραν εἰς Ὀρσοβον, τὴν μεθόριον πόλιν μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Ῥωμανίας, ὅπου διεμείναμεν μέχρι τῶν 7 πρὸς τελωνιακὴν ἐπιθεώρησιν, ἧς ὅμως ἐγὼ

ἔμεινα ἀπηλλαγμένος. Αἱ Πύλαι λεγόμεναι ἐκεῖναι, καθ' ἃς ὁ Δούναβις, εἰς δίωρον ἔκτασιν, διασχίζει τὰ ὄρη ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν κορυφὴν Stierbetz, εἰσὶν ἴσως τὸ μεγαλοπρεπέστερον καὶ γραφικώτερον τῶν τοπίων, ἃ διατρέχει ὁ μέγιστος οὗτος τῶν Εὐρωπαϊκῶν ποταμῶν. Ἀριστερῶς ἡμῶν, σκοτεινὸν εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ ὄρους εἶδομεν τὸ βαθὺ σπήλαιον τοῦ Βετερανοῦ, οὕτω κληθὲν κατὰ τὸν στρατηγόν, ὅστις ἐπὶ τοῦ οὐγγροτουρκικοῦ πολέμου εἰς αὐτό, μετὰ τριακοσίων ἀνδρείων, κρυβεῖς, ἐπολέμησεν ἐκεῖθεν τοὺς Τούρκους ἐπὶ ἔτος ὁλόκληρον. Μετ' αὐτὸ δ' εἶδομεν ἄλλο σπήλαιον, πλήρες, ὡς μοὶ εἶπον, **γουνάνου**, ἡ λιπάσματος τῶν ὀρνέων. Ἐν ᾧ δὲ τὸ πλάτος τοῦ ποταμοῦ ἄνω τῶν Πυλῶν ἐκτείνεται εἰς 1800 μέτρα, εἰς τὸ στενώτερον αὐτοῦ μέρος, περὶ Βραγκοβάν, συστέλλεται εἰς μόλις 156, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὀρμητικοῦ ῥεύματος, ἔχοντος βάθος 370 π., αἶρεται ἀπειλητικὸς καὶ επικίνδυνος ὁ σκόπελος Σεζάν.

Κατὰ τὰς 11 ἀνεκωχήσαμεν εἰς τὸν μικρὸν σταθμὸν Βράγκοβαν, ὅθεν ἔλκει βεβαίως γένος καὶ ὄνομα ἡ ἀρχαία Ἰθαγενής οἰκογένεια τῶν Βραγκοβάνων, καὶ μετὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν διήλθομεν πρὸ τῆς Κολουμβίτσας, ὅπου, ἐφ' ὑψηλοῦ βράχου, ὑπάρχουσιν ἐρείπια τριῶν πύργων Ῥωμαϊκῶν, περὶ οὓς εὐρίσκονται πολλάκις βέλη οὐγγρικά. Ἀπέναντι δ' αὐτῶν σώζεται ὁ Οὐγγρικὸς πύργος, ἀφ' οὗ ὁ Σιγισμοῦνδος ἐξώρμα κατὰ τῶν Τούρκων. Καὶ ἐνταῦθα δὲ σκόπελος, ὁ Βαβακάϊ καλούμενος, αἶρεται ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος, καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὡς τὸ ὄριον μεταξὺ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ ποταμοῦ, ὁ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἰδίως Δούναβις (Danubia), καὶ τοῦ κάτω, ὁ Ἰστρος (Istor) ἐλέγετο.

Εἰς τὰς 2 1/2 μετὰ μεσημβρίαν ἀπεβιβάσθημεν εἰς Basiasch, ὅπου, γευματίσαντες περὶ τὰς 6 τὸ ἑσπέρας, ἀπήλθομεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ἐξημερώθημεν δ' οὐ μακρὰν τῆς Πέστης, καὶ εἰς τὰς 2 1/2 ἡμεθα εἰς Βιέννην. Κατέλυσα δ' εἰς τὸ Grand Hotel, ὅπου ἤξευρον οἰκοῦσαν τὴν ἀνεψιάν μου κυρίαν Δημ. Στούρτζα, σύζυγον τοῦ ποτὲ Ῥωμάνου συναδέλφου μου ἐν Κωνσταντινουπόλει· ἀλλ' εἶχε τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν ἀπὸ πρωΐας ἤδη ἀναχωρήσει.

Ἐτερον δ' ἀνεκάλυψα λίαν δυσάρεστόν μοι συμβάν, ὅτε μοὶ ἐκομίσθησαν τὰ σκεύη μου ἐκ τοῦ σιδηροδρόμου, ὅτι τὸ δοθέν μοι κιβώτιον δὲν ἦν τὸ ἐδικόν μου, ἀλλ' ἀντηλλάγη πρὸς τὸ τῆς κυρίας Bastien, καὶ περιεῖχεν ὥραϊα μὲν καὶ πολύτιμα, ἀλλ' εἰς ἐμὲ ὅλως ἄχρηστα κομψῆς κυρίας ἐνδύματα, ἐν ᾧ τὸ ἐμὸν ἐνέκλειε τὴν διὰ τὰς πρώτας μάλιστα ἡμέρας τῆς εἰς Βερολῖνον ἀφίξεώς μου ἀναπόφευκτόν μοι στολήν μου, οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀξίαν διὰ τὴν κυρίαν Bastien. Τὸ δὲ χερίστον, ἡ κυρία αὕτη, ὥς μοὶ εἶχεν εἰπῇ, ἔμελλε νὰ μὴ διαμείνῃ οὐδόλως ἐν Βιέννῃ, ἀλλ' ἀμέσως νὰ διευθυνθῇ, διὰ τῆς πρώτης ἀμαξοστοιχίας, εἰς Ἰταλίαν, ἀορίστως οὕτως, χωρὶς νὰ γνωρίζω εἰς τίνα πόλιν. Ἡ καταστροφή αὕτη ἐφαίνετο ἀπελπιστική, διότι εἰς Βερολῖνον, οὐ μόνον πῶς νὰ ἐμφανισθῶ εἰς τὰς ἐπισήμους παρουσιάσεις, ἀλλ' οὐδὲ κἂν θὰ εἶχον πῶς νὰ φανῶ κοσμίως ἐνδεδυμένος εἰς τὰ ὁδοῦς· πιθανότης δ' ἐλαχίστη ὑπῆρχε ν' ἀνεύρω τ' ἀπολεσθέντα. Οὐχ ἤττον μετέβην εὐθὺς ἐφ' ἀμάξης εἰς τὸν λίαν ἀπέχοντα βόρειον σταθμόν, δι' οὗ εἰχομεν ἀφίχθῃ, ἀλλ' εὗρον αὐτὸν ἤδη ἐντελῶς ἔρημον, καὶ ὁ σταθμάρχης, ὃν τέλος ἀνεκάλυψα, μοὶ εἶπεν ὅτι οὐδὲν ἤξεύρει καὶ οὐδὲν δύναται περὶ τῆς συμβάσεως ἀνταλλαγῆς. Ἐν ἀπελπισίᾳ λοιπὸν ἐπέστρεφον διὰ τῶν ἀχανῶν ἐκείνων στοῶν, ἐν αἷς ἵχνος ἀνθρώπινον δὲν ἐφαίνετο, ὅτε, μεταξὺ τῶν κιόνων, εἶδον πλανωμένην, ὥς γυναικεῖάν τινα μορφήν. Ἐσπευσα λοιπὸν πρὸς αὐτήν, ἐπ' ἐλπίδι ν' ἀρυσθῶ πληροφορίαν τινά, καί... ἀνεγνώρισα τὴν κυρίαν Bastien, ἥτις, ἐν ἴσῃ πρὸς τὴν ἐμὴν ἀπελπισίᾳ, καὶ διὰ τὴν αὐτὴν ἀφορμήν, εἶχεν ἔλθῃ εἰς τὸν σταθμόν. Εὐνόητος ἐστὶν ἡ ἀμοιβαία χαρὰ ἡμῶν, καὶ τὰ κιβώτια εὐτυχῶς ἀπεδόθησαν εἰς τοὺς νομίμους ἰδιοκτῆτας των.

Ὁ συνάδελφος καὶ συγγενὴς μου Ὑψηλάντης δὲν ἦτο τότε εἰς Βιένναν· ἀνέθετο ὅμως εἰς τὸν Γραμματέα του, Γ. Ἀργυροπούλον, νὰ μ' εἰπῇ ὅτι μὲ περιμένει εἰς τὸ κτῆμά του Eichhorn, ἔνθα διέμενεν οἰκογενειακῶς. Τούτου ἔνεκα, ἀφ' οὗ συνεγευμάτισα μετὰ τοῦ κ. Ἀργυροπούλου εἰς τὴν Maison Dorée, καὶ τὸ ἑσπέρας ἠκούσαμεν τὴν Madame Angot γερμανιστὶ εἰς τὸ Karlstheater, τὴν ἐπιούσαν, εἰς τὰς 7 τὸ πρωῒ, ἀπῆλθον διὰ τοῦ

σιδηροδρόμου καὶ κατὰ τὰς 11 1/2 ἀφίχθην εἰς Brün, ὅθεν λαμπρὰ ἄμαξα τοῦ Ὑψηλάντου μ' ἔφερε δι' ὠραίων κοιλάδων εἰς τὸ 1 1/2 ὥραν ἀπέχον κτῆμά του.

Τὸ Eichhorn, πυργώδης κατοικία, château, ἐφ' ὑψηλοῦ καὶ ἀποτόμου λόφου, καὶ ὑπὲρ καθέτους κρημνοὺς κείμενον, ἔχει ἄνωθεν ἄποψιν ἐπὶ στενῶν, δασωδῶν καὶ καταρρύτων κοιλάδων, καὶ περιβάλλεται ὑπὸ κήπου εὐπρεπεστάτου καὶ μεγάλην ἔκτασιν ἔχοντος. Ἐκεῖ ἐγνώρισα κατὰ πρῶτον τὴν κυρίαν Ὑψηλάντη (τὸ γένος Σίνα), κυρίαν εὐαρεστοτάτην καὶ νουνεχῇ, περιστοιχιζομένην ὑπὸ τῶν δύο θυγατέρων της, τῆς θετοῦς Χαρικλείας, καὶ τῆς ἑξαετοῦς ὠραίας Ἰφιγενείας, αἷς ἀνέτρεφεν, ὥς παιδαγωγός, μᾶλλον δ' ὥς μέλος τῆς οἰκογενείας, ἡ ἀξιόλογος καὶ ἄριστα ἀνατεθραμμένη κυρία Καλλιόπη Νάκου, θυγάτηρ τοῦ ἐν κακοῖς βιώσαντος καὶ ἀποθανόντος Νάκου, καὶ τῆς Εὐφροσύνης νεωτέρας θυγατρὸς τοῦ Ἰακώβου Ρίζου.

Καὶ ἐν Βερολίῳ καὶ ἐν Βιέννῃ ὧν τέως διαπεπιστευμένος ὁ Ὑψηλάντης, ἐγνώριζε τὰ κατὰ τὴν πρωτεύουσαν τῆς Πρωσσίας, καὶ πολλὰς περὶ αὐτῆς μοὶ ἔδωκε χρησίμους πληροφορίες καὶ παραινέσεις. Οὕτω μοὶ εἶπεν, ὅτι μετὰ τοῦ Βίσμαρκ, πρέπει ὅσον ἐνδέχεται, ν' ἀποφεύγω πολιτικὰς συζητήσεις, καὶ μάλιστα ἐν συναναστροφαῖς, νὰ μὴ ζητῶ συνεντεύξεις μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τι σπουδαιότατον πρόκηται, πρὸς τὴν Γερμανικὴν Κυβέρνησιν νὰ μὴ εἶμαι ἀπαιτητικός· ὥς δὲ πρὸς τοὺς συναδέλφους μου, μοὶ ἐχαρακτήρισεν ὀρθότατα τὸν τοῦ Βελγίου (Νοθῶν), ὥς πολύπειρον καὶ δυνάμενον νὰ δίδῃ καλὰς συμβουλὰς, τὸν τῆς Ἰταλίας (Δελωναί), ὥς ἄξιον ἀκροάσεως, ἰδίως δ' ὥς σπουδαῖον τὸν σιωπηλὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Αὐστρίας Κάρολυν.

Διανυκτερεύσας δέ, καὶ τὴν ἐπαύριον μέχρι 2 1/2 διαμείνας ἐν Ἐϊχόρν, ἀπῆλθον αὐθις διὰ τῆς ἀμάξης τοῦ κ. Ὑψηλάντου, καὶ εἰς τὰς 3 3/4 ἐν Βιέννῃ εἰς τὸν σιδηρόδρομον ἐπιβιβασθεὶς, ἀνεχώρησα, κατὰ τὰς 5, κατ' εὐθειᾶν εἰς Βερολίνον, καὶ μέχρις οὗ ἐπέλθῃ ἡ νύξ, ἐτεροπόμην διερχόμενος διὰ τῶν ὠραίων καταφύτων λόφων, οὓς συχναὶ διασχίζουσι σύριγγες, τὰς ἄριστα καλλιεργουμένας κοιλάδας, αἷς ρύακες διαρρέουσι, καὶ διέτρεχον χωρικά

Μοραναί, καταγωγῆς σλαβικῆς, καὶ γραφικὴν ἔχουσαι τὴν ἐνδυμασίαν. Τῇ δ' ἐπαύριον, 30 Αὐγούστου, ἑορτὴν τοῦ Ἀγίου Ἀλεξάνδρου, εἰς τὰς 11 1/2 τὸ πρωῒ ἀφίχθην εἰς Βερολῖνον.

Εἰς Βερολῖνον

Ἐν Βερολίῳ κατέλυσα εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῆς Ρώμης, συστηθὲν μοι ὑπὸ τοῦ κ. Ράδοβιτς. Ἡ πόλις, ὅμως, μοὶ ἦτον ἄγνωστος, πλὴν τῆς Kōthnerstrasse, ὅπου ἄλλοτε εἶχον εὔρη τὴν οἰκογένειαν· διὰ τοῦτο, ἅμα ἀφίχθεις, ἐμήνυσα τὸν κ. Βούλγαρην, παρὰ τοῦ πατρός του λαβὼν τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, καὶ μετ' οὐ πολὺ εἶδον εἰσελθόντα παρ' ἐμοὶ νεανίαν, σχεδὸν παιδίον φαινόμενον, νομίσαντα δ' ἀναγκαῖον διὰ τὴν πρώτην ταύτην παρουσίαν νὰ φορέσῃ φράκον καὶ λευκὸν λαιμοδέτην. Οὗτος ἦν ὁ Πρῶτος Γραμματεὺς τῆς Πρεσβείας, συνοδευόμενος καὶ ὑφ' ἑτέρου σπουδαίου, ἐμπειροτέρου τῶν κατὰ τὴν πόλιν, τοῦ κ. Μάνου. Μετ' αὐτῶν δὲ περιῆλθον ζητῶν κατοικίαν, καὶ, ἐπισκεφθεὶς καὶ τὴν κ. Κοτσεβού, γυναῖκα τοῦ Γραμματέως τῆς Ρωσικῆς Πρεσβείας, νεωτέραν δὲ θυγατέρα τῆς εξαδέλφης μου κ. Μαύρου, ἐδεξιώθην φιλοφρονέστατα παρ' αὐτῇ καὶ ἐγεύθην ἐκεῖ μετὰ τοῦ Ρώσου Στρατηγοῦ Κωνσταντᾶ, μεθ' οὗ ἄλλοτε ἐπὶ βραχὺν χρόνον εἶχον συμμαθητεύσῃ εἰς τὸ Λύκειον ἐν Ὁδησσῷ, καὶ, μετὰ τὸ γεῦμα, ἦλθον ἐκεῖ ἡ ἀρχαία ἐκ Παρισίων φίλη μου Ἀμερικανὶς κ. Βερδάν, καὶ οἱ Στρατιωτικοὶ Ἀκόλουθοι τῆς Ρωσσίας καὶ Ἰταλίας, καὶ ἡ οἰκοδέσποινα, ἐν μεγάλῃ οἰκειότητι πρὸς αὐτοὺς διατελοῦσα, μοὶ ἐφάνη ἐξόχως ἀγγίνους, περισσότερα ἴσως λέγουσα ἢ ἀκούουσα.

Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον δὲ τὴν ἐπαύριον τῆς ἀφίξεώς μου μεταβάς, εἶδον τοὺς ἀνωτέρους αὐτοῦ ὑπαλλήλους, τὸν Ράδοβιτς, ἐπανελθόντα προσωρινῶς ἐξ Ἀθηνῶν καὶ τὸν Φίλιππόβον, καὶ ἔτυχον παρ' αὐτῶν ἐγκαρδίου ὑποδοχῆς.

Τῇ μετ' αὐτὴν δ' ἡμέρᾳ ἔλαβον ἐπιστολὴν γαλλιστὶ γεγραμμένην παρὰ κυρίας τινός, ἣτις μοὶ προσέφερεν εἰς ἐνοικίαν